

riu *solaçant* e peixcant e prenent plaer, ab moltes trompetes, clarins e tamborinos ---»; «delliberà contentar-la aquella nit en seguir sa voluntat, per bé que en tota aquella fon poc lo dormir dels dos amants, mas jugant e *solaçant*, adés al cap del llit, adés als peus ---»; ⁹ «Tirant cascun dia era en la cort, parlant e *solaçant* ab tots, e ab lo emperador, e molt més ab les dames ---»; JoMartorell (Ag. I, 139; III, 213; II, 382).

També causativament, tornat tr.: «Art, giny, saber, / quant treballava / --- / perquè'ns amàssem / --- / ¹⁰ primer, volent- / la *solaçar* / e abraçar, / a totes parts / arignons, catts, / porca crespina / no tenen spina / pus fort punyent; / porcell grunyent / tota la nit / era, en lo lit / ---». JRoig (*Spill*, 2347). Rarament *assolaçar* («estegren ab éls tro a hora de vespres, per *assolaçar-los*», Jaume I, *Cròn.*, 169, si bé no és ben segur que no sigui *per a solaçar-los*, puix que l'ús de *per a*, encara que molt rar en aquest temps, no sembla enterament estrany al llenguatge de la Crònica, veg. *LleuresC*, 142, § 58); però no deu ser així car *assolasar* està ben documentat en oc. ant., i està assegurat per la mesura del vers en un poema de Cerverí, anterior a 1276, en la tornada del qual es mostra orgullós el trobador d'*assolaçar* l'Infant En Pere, en el sentit de «acompanyar» (*PDPF*). O bé *solatejar* (*Eiximplis* ¹¹ Ag., *DAG.*), per encreuament de *salaçar* amb mots com *furetejar*, *juguetejar*, *corretejar*. *Assolassar* en *Contempl.* de Llull.

D'altres derivats de SOLARI: CONSŌLĀRĪ dóna des dels orígens *consolar* i *aconsolar*, més freqüent aquest ja des d'antic: «*consolar* sa muller de la mort de son fill» en Llull, però també *aconsolar*: «DE CONSOLACIÓ --- Un pastor qui guardava gran re de bestiar --- havia un fill de edat de 7 anys --- un lop --- atrobà l'infant e --- devorat --- li ac menjada la corada --- con lo pastor --- atrobà son fill mort, ell se *desconsolà* --- Moltes paraules --- de gran *consolació* dix Blanquerna al pastor, e --- lo pastor no li volc respondre --- pensà que --- avia lo pastor perduda --- conexença ---; per la qual --- lo pogués endur a *consolació*, començà novella manera --- e dix --- O foyll catiu, qui est occassió de la mort de ton fill! Per què no plores? --- leugera-ment te est *aconsolat* de ço que tant amaves. Mort és ton fill? Lo lop à morta ta muller --- Vine-m, veuràs ta muller que'l lop ha morta—. Lo pastor seguí Blanquerna tro al loc on era lo lop mort. —Aquesta és ta muller —dix Blanquerna—. Molt fo meravellat lo pastor --- e on pus se meravellava, pus fortment recobrava la intelligència --- recobrat son seyn, él anà al loc e conec que era lop, e ac goig com no era sa muller ---» (*NCL*, I, 252.28, 245.6, 248.2).

Aconsolar va essent més freqüent ja en els segles posteriors; i fins predominà tot seguit quan s'usà reflexivament o en el corresponent participi passiu: «no pux conèixer com ho puga sofrir, ni *mê'n* puxa *aconsolar*», Reixac (*Q.*, 13.28); «molt són dolent dins lo meu cor de aquesta tan gran crueltat, e seria fort *aconsolat* si algun remey jo hi podia donar», *Fill de Costantí* (*NCL*, XLVIII, 88); «la Comtessa pres l'anell e --- agenollà's davant --- la Mare de Déu --- e féu --- ora- ¹²

ció: --- per aquella *consolació* que la vostra --- ànima hagué per la salutació de l'àngel, me vullau *aconsolar* lo cors e l'ànima: que us plàcia --- que aquest anell sia del meu virtuós marit ---», JoMartorell (Ag. I, 78); «con hageren un poc plorat, lo rey Scariano *aconsolà* molt a la Emperadriu --- ab paraules molt gracioses ---», Galba (Ag. IV, 390).

Modernament han continuat en ús totes dues variants, la d'a- inicial, molt popular; i molts, com fa Lab., tot admetent *consolar*, com a transitiu, no usen amb construcció reflexiva més que *aconsolar-se*. Tanmateix també usen bons escriptors adés l'un adés l'altre (segurament guiats pel ritme de la frase) amb tots dos papers; en general, mentre l'estil literari elevat manté *consolar*, es nota que l'estil del poble, i dels prosadors més adherits a l'ús comú, fan ús d'*aconsolar*, no sols en les comarques centrals sinó amb àmplia extensió cap al Nord i el Sud: «MORT Y SEPULTURA: fer gran sentiment en la mort d'algú --- ab paciència --- ²⁰ *aconsolar* algú de la mort de l'altre: *consolari* aliquem de morte alterius; *aconsolar-se*: suscipere consolationem; estar ab llanto ---»; «*aconsolar-se* ab la esperança de la resurrecció ---», OPou (*TbPu.*, 243, 244).

«Los dos se van abressar: / plora l'un y plora l'altre: - no's poden *aconsolar*» (de les addicions de MilàF al *Romlo.*, 206, p. p. Pujol-Puntf, 18); «perdiu novelleta - que a la muntanya cantau, / baixau a la terra plana - que 'ls tristos *aconsolau*», id. (id., 536, sembla parlar de la Pna. de Cast.); «La Madrina a son costat, y al davant la dida, procuraven *aconsolar-la*», Noller (*La Pap.*, 174); «No'n va dir poques de coses aquell home per *aconsolar-ne* --- Lo que'm *consolava* més que totes aquelles reflexions era que ---», Coromines (*Presons*, p. 191, igual ja a l'autògraf). I així mateix en el Ross.: «--- / mes a la fi n'hom s'*aconsola*: / sus les ales del temps, la tristesa s'envola / ---», Saisset (*Catal. d. R.*, 219).

Consolació, que ja hem vist en Llull, va restar sempre un mot de to religiós i solemne, d'acord amb l'ús eclesiàstic del ll. *consolatio*, -onis; avui no s'usa ja més que en aqueix ambient (*Mare de Déu de C.*; *La Consolació*, famosos santuaris, *ermita de Consolació* en el Berguedà etc.), on la manca d'article acaba de mostrar-nos el seu padrinatge devot. En el S. xv no el defugia el llenguatge parlat de les classes nobles: «Quina *consolació* puc yo haver de la vostra ànima sens lo cors?» diu la Comtessa de Varoic quan el seu marit li anuncia la decisió d'empendre sol un llarg pelegrinatge per salvar les ànimes de tots dos (JoMartorell, Ag. I, 19); més encara en l'estantís llenguatge devot del Pseudo-Boades: «se'n va pujar als cels e lexà en la terra, per *consolació* dels --- creyents a la sua --- Mare», «tot eren plors --- en los chrestians e poca *consolació* havien» (23, 100).

Potser sempre, en lloc d'això, el mot viu i robust fou el popular *consol* que no volien admetre encara els erudits lexicògrafs (només *consolacion* en el *Vocab. Cat.*-*Al.* de 1502, § 1951; ni *DTO.* ni *Lacav.*) fins a Belv.; però de seguida entra en literatura per la porta gran: «Si aquí s'acosta qualque mal dia, / de nuvolades amb ¹³